

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo - Oldenzaal

COLOFON

Redactie:

Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611

e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding OdL:

Harry de Jong & Jan Zwieneberg

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daaropvolgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Meriansborstel
(*Calliterra pudibunda*)

Foto's: Harry de Jong

(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo - Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR -----	1
AGENDA -----	2
TERUGBLIK -----	5
NEDERLANDSE NAMEN VAN CULTUURPLANTEN -----	12
STADSARBORETUM KLEIN DRIENE 2024 -----	12
ALGEMENE BEGRAAFPLAATS HENGELO -----	13
HET LEVERBLOEMPJE, -----	14
ACER TATARICUM SUBSP. GINNALA – AMOER-ESDOORN -----	15
B(L)OEIENDE PLANTEN, -----	16
WAT VALT MIJ OP IN DE NATUUR-----	17
IN MEMORIAM, HENRI LUDWIG – MEIJERS -----	19

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo - Oldenzaal) bedraagt € 36,50 per jaar; gezinsleden betalen € 12,50

Betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening

NL94 RABO 0191 8887 10 t.n.v. Kon Ned Natuurhistorische Ver.

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling of via de website.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo - Oldenzaal:

◆ Voorzitter

Wytze Boersma

Zwaluwstraat 34, 7491 CX Delden, ☎ (074) 3762711

E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

◆ Secretaris

Jan Zwieneberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl

◆ Penningmeester (en ledenadministratie)

Marti Rijken

Vossenbrinkweg 95, 7491 DC Delden, ☎ (06) 83386651

E-mail: marti@sailingarcadia.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

Op 22 maart was onze jaarvergadering. De verschillende agendapunten werden doorgenomen. Het positieve financiële resultaat werd door de aanwezigen zeer gewaardeerd. Onze afdeling beschikt nu weer over een financiële basis om eventuele tegenvaller op te vangen.

In de vergadering is langer stilgestaan bij de noodzakelijke statutenverandering, die noodzakelijk is vanwege de naamsverandering van de KNNV (nu Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging). Het bestuur kreeg toestemming om contact op te nemen met een notaris voor het maken van een concept. Er is een notaris die de statuten voor diverse afdelingen gaat maken tegen een gereduceerde prijs.

De vergadering vond dat het bestuur vooraf contact moet leggen met de andere afdelingen in Twente om een aantal zaken te bespreken. Duidelijk moet zijn wie voor welke gemeente verantwoordelijk is. In verband met mogelijke bezwaren moet dit duidelijk zijn. Ook wilde de vergadering weten of er mogelijk op termijn verdergaande samenwerking komt, waarvoor dan weer nieuwe statuten nodig zijn.

Het bestuur zal de komende maanden contact opnemen met de afdelingen in Twente.

Ook was er tijdens de vergadering aandacht voor ons ledenbestand. Er waren de nodige zorgen.

We prijzen ons nu gelukkig met drie nieuwe leden, de we van harte welkom heten.

In dit nummer van Onder de Loep staan de nieuwe activiteiten en verslagen van de eerdere activiteiten. In de loop van het jaar bereiken hiermee ook niet-leden, die geïnteresseerd zijn in de groene omgeving in hun buurt, zoals Stadsarboretum Klein Driene, de begraafplaatsen en de excursie tijdens de week van de biodiversiteit.

Deze mensen lopen dan door een omgeving waar ze veel vaker komen. Na de wandeling vertellen ze dat ze veel zaken nooit eerder opgemerkt hadden.

In de Volkskrant van 20 april staat een artikel met de titel "Natuur als medicijn". Een huisarts uit Oldenzaal is jaren geleden al gestart met groepswandelingen. Dit heeft zich nu uitgebreid tot vele groepen in Nederland. In het artikel wordt ook gewezen op het belang van de natuur in de stad. "Natuur is overal, ook in de eigen woonwijk. – "Kijk niet naar de huizen, maar naar de voortuintjes, de vogels en de beestjes die rondkruipen. Wandel met een open blik, zie de seizoenveranderingen en gebruik je zintuigen."

Dit bevestigt het belang van onze activiteiten in de stedelijke omgeving.

De recente geslaagde plantencursus is hiervan ook een goed voorbeeld.

Namens het bestuur

Jan Zwieneberg

KNNV excursie Ottershagen en Bergvennen 21 mei 2024

Excursies

Het **Verzamelpunt** is (tenzij anders aangegeven) de **Parkeerplaats kruising Boerhavelaan / Prof. Eykmanplaatsoen** (richting Borsthuis) te Hengelo.

Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Opgave is verplicht. Uiterlijk de avond voor de excursie per telefoon bij de Coördinator.

Het **Vertrekpunt ter plekke** wordt aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen gaan.

De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het NIVON Centrum aan de Lodewijkstraat 1 te Hengelo.

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zondag 9 juni	Excursie: Wierdense Veld
Zaterdag 22 juni 2024	Excursie: Eerder Achterbroek
Zondag 07 juli 2024	Excursie: Doorbraak
Zaterdag 27 juli 2024	Excursie: Manderheide
Zaterdag 17 augustus 2024	Excursie: Noetselerberg

Excursie: Wierdense Veld

Datum : Zondag 9 juni 2024
Thema : Hoogveen
Verzamelpunt: 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (tot 13.00 uur)
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)
Opgave verplicht

Het Wierdense Veld is één van de weinige overgebleven hoogveengebieden van Nederland. De oppervlakte is ongeveer 420 hectare. Sinds 1968 wordt het beheerd door Landschap Overijssel en is sinds 2016 Natura 2000-gebied.

Het vormt een leefomgeving voor specifieke planten en diersoorten die de zure en natte omstandigheden nodig hebben. De overgangen van hoogveen naar droge en natte heide zijn rijk aan bijzondere planten en dieren.

Denk aan Lavendelhei, Ronde zonedauw, Hoogveenglanslibel, Heikikker en de Gladde slang. Omdat het gebied nat en ontoegankelijk is, kunnen grondbroeders, zoals de Kraanvogel en Watersnip, er hun nesten uitbroeden. De Kraanvogel broedt er inmiddels ieder jaar.

De veenputten met open water en andere plassengebieden vormen het biotoop voor Dodaars, Wintertaling, Slobeend, Watersnip, Waterral en Porseleinhoen.

Aan de Hortmeerweg staat een schaapskooi en liggen enkele plasjes waar in het voorjaar vaak grutto's en regenwulpen overnachten.

Boompieper, Geelgors, Veldleeuwerik
 Roodborsttapuit en Blauwborst zijn er broedvogel.

Blauwborst

Vanwege de rust, uitgestrektheid en de aanwezigheid van bijzondere planten en dieren, is het Wierdense Veld, in het bijzonder voor natuurliefhebbers, echt het bezoeken waard!

Vertrekpunt: Parkeren langs de weg bij de Schaapskooi, vlak voor de kruizing Dalkruid/Buizerdweg te Nijverdal.

We vertrekken hier omstreeks 09.30 uur.

Excursie: Eerder Achterbroek

Datum : Zaterdag 22 juni 2024
Thema : Landschapsbeleving
Verzamelpunt: 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (tot 13.30 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (06-50073286)
Opgave verplicht

Het Eerder Achterbroek maakt deel uit van het landgoed Eerde dat sinds 1948 eigendom is van Natuurmonumenten.

Het gebied ligt ten noorden van Den Ham. Hier is een typisch kampenlandschap bewaard gebleven met akkers, weilanden, heideveldjes en houtwallen met oude eiken.

In het gebied liggen enkele monumentale hoeven die voor een deel nog steeds in gebruik zijn. Door het gebied loopt het beekje de Bevert dat weer zijn natuurlijke loop mag volgen. Het Eerder Achterbroek is een gebied waar onze afdeling sinds 2009 al niet meer geweest is. Tijd om weer eens te gaan kijken.

Vertrekpunt: De parkeerplaats op de kruizing Janmansweg (voor nr.15) en Ganzebosweg in Den Ham.
We vertrekken hier omstreeks 09.45 uur.

Excursie: Doorbraak

Datum : Zondag 07 juli 2024
Thema : Beekflora/Vogels
Verzamelpunt: 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (tot 13.00 uur)
Coördinatie : Gerrit Haverkamp (06-10763996)
Opgave verplicht

De Doorbraak oogt tegenwoordig als een natuurlijke beek met een stroomgebied van 13 km tussen de Loolee en de Exosche Aa bij Ypelo.

Het is een beek met een verhaal.

De aanleg van De Doorbraak is in 2004 officieel van start gegaan.

Het ging erom de waterberging te verbeteren en om ervoor te zorgen dat de bewoners van vooral Almelo droge voeten houden.

Er is een 320.000 m3 waterberging ontstaan binnen de grenzen van de Doorbraak en mooie nieuwe natuur- en recreatiemogelijkheden.

We zullen ons verbazen over de aangelegde natuur en hoe snel een beek in wording nu al zoveel waardevolle natuur kan herbergen.

Begrazing vindt plaats met Brandrode runderen en paarden.

Vertrekpunt: De parkeerplaats bij Restaurant 't Maatveld, Tusveld 31-33, Bornerbroek.
We vertrekken hier omstreeks 09.30 uur.

Excursie: Manderheide

Datum : Zaterdag 27 juli 2024
Thema : Natura 2000
Verzamelpunt: 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (tot 13.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (06-50073286)
Opgave verplicht

Op 4 september 2021 hebben we een excursie gemaakt door de Noordelijke Manderheide dat deel uitmaakt van het dal van de Mosbeek.

In het deel van de Manderheide ten oosten van de weg van Mander naar Getelo zijn de afgelopen jaren in het kader van Natura 2000 flinke stukken bos gekapt om de hier al aanwezige droge heide te herstellen en te vergroten.

Het landschap heeft daardoor een heel ander aanzien gekregen. Reden om weer eens een kijkje te nemen in dit fraaie gebied.

We lopen langs de watermolens van Bels en Frans naar de Galgenberg.

Langs het grenspad gaan we naar het Mander grafveld.

Via de klootschietbaan en de Bergweg langs de Mosbeek lopen we weer terug naar ons vertrekpunt. Misschien komen we onderweg nog Heidekoeien tegen die als grote grazers worden ingezet.

Vertrekpunt: De parkeerplaats bij het Infocentrum IJs & Es, Landschap Overijssel (Molen van Bels) aan de Bergweg 8 in Mander nabij Vasse. We vertrekken hier omstreeks 09.45 uur.

Excursie: Noetselerberg

Datum : Zaterdag 17 augustus 2024

Thema : Heide

Verzamelpunt: 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)

Duur : Ochtend (tot 13.30 uur)

Coördinatie : Bert Oude Egbrink (06-50073286)

Opgave verplicht

De Noetselerberg ligt in het Nationaal Park Sallandse heuvelrug.

We vertrekken bij het bezoekerscentrum in Nijverdal. Tijdens de wandeling lopen we langs bergen, slenken en puinwaaiers.

Onderweg komen we langs fraaie eikenstrubben, jeneverbesstruwelen en uiteraard uitgestrekte heidevelden. We hopen op een uitbundige bloei van de Struikhei.

Misschien zien we ook nog de Zandhagedis of de Blauwvleugelsprinkhaan.

Als we tijd over hebben, kunnen we nog even een kijkje nemen in het bezoekerscentrum.

Vertrekpunt: De parkeerplaats bij het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer aan de Grotestraat 281 in Nijverdal.

We vertrekken hier omstreeks 09.45 uur.

Zandhagedis

Verslag excursie: Oele

Datum : zaterdag 17 februari 2024
Thema : Frisse neuzen
Deelnemers : 14
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Bewolkt

Aan de eerste excursie van het seizoen, de frisse neuzenexcursie, namen maar liefst 14 leden deel. Het lekkere weer, droog en relatief warm, in een verder erg natte februari maand had veel mensen naar Oele gelokt.

Vertrekpunt was de parkeerplaats bij het Oeler schooltje. Hier zagen we de eerste voorjaarsbode in de vorm van bloeiende Sneeuwkllokjes.

Gewoon sneeuwkllokje

Via het Oelerschoolpad zijn we naar het Beltmanbos gelopen. In het bos was een naaldbosperceel gerooid en ingeplant met loofhout. In een ander deel van het bos waren de hier aanwezige Rhododendrons gerooid.

Langs de weg zagen we Dubbelloof. Iets verderop, waar een beek onder het pad doorgaat, was aan de voet van een oude beuk een Mariabeeldje geplaatst. Hier heb ik bij de verkenning van het gebied, een week eerder, een Grote gele kwikstaart gezien.

Via het erf Groot Avest, een vleesboerderij met winkel en Bed & Breakfast, zijn we naar de Oelersteeg gelopen. In een hier aanwezig beukenbos zagen we het Kussentjesmos.

Langs de erven de Vörger en de Bunte zijn we naar de Geurdsweg gelopen. Hier ligt ook de grens tussen de oude cultuurgronden met boerderijen, akkers en weilanden en de veldgronden met dennenbossen en natte heide.

Langs de weg zagen we naast Rode en Blauwe bosbes ook bloeiende Gaspeldoorn en iets verderop in een weiland een Grote zilverreiger.

Door de natte winter stond een wat lagergelegen deel van het bospad onder water. Hier waren wat boomstammetjes neergelegd waardoor we toch met droge voeten onze weg konden vervolgen.

Bij erve Geurts, een zorgboerderij met een Rustpunt, werden we verwelkomt door een grote groep tjlpende Huismussen. Ook hoorden we daar de Vink en zagen we bloeiend Speenkruid.

Gewoon speenkruid

Via het pad langs de Oeler watermolen en de Vöckersweg met het winkeltje van de voormalige bakkerij Haan zijn we over de kasseien weer teruggelopen naar ons vertrekpunt. Wat mij betreft een geslaagde start van het excursieseizoen.

Op de soortenlijst zijn ook de een week eerder bij de verkenning van het gebied waargenomen soorten opgenomen. Ook de tijdens de excursie door Laurens van Run waargenomen paddenstoelsoorten zijn in de lijst opgenomen.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Buizerd
Ekster	Gaai
Grauwe Gans	Grote Bonte Specht
Grote Gele Kwikstaart	Grote Zilverreiger
Houtduif	Huismus
Kauw	Koolmees
Middelste Bonte Specht	Pimpelmees
Roodborst	Spreeuw
Torenavalk	Vink
Winterkoning	Zwarte Kraai
Zwarte Specht	

Planten & Mossen

Blauwe bosbes	Dubbelloof
Gaspeldoorn	Gewone Brem
Gewone dophei	Gewoon Muisjesmos
Gewoon sneeuwkllokje	Gewoon Speenkruid
Groot Schildmos	Grove den
Hazelaar	Hulst
Kussentjesmos	Madeliefje
Muurschotelkorst	Paarse dovenetel
Rode bosbes	Struikhei
Zwarte els	

Paddenstoelen

Berkenzwam	Dennenvoetzwam
Eikentrilzwam	Gele Aardappelbovist
Gele Korstzwam	Gewoon Donsvoetje

Gewoon Elfenbankje
Klimoptaailing
Parelstuiwzwam
Roodporiehoutzwam
Stijfselzwam
Witte Bultzwam

Grijze Buisjeszwam
Paarse Dennenzwam
Plooiwoetstuiwzwam
Ruig Elfenbankje
Waaiertje
Witte Vlierschorszwam

Overig

Boerenknoopje

Insecten

Kettingschallebijter
Slakkenaaskever

Meeldauwlieveheersbeestje

Verslag excursie: Kuiperberg

Datum : Zondag 10 maart 2024
Thema : Landschapsbeleving
Deelnemers : 7
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Bewolkt

Op een frisse winderige zondagmorgen hebben we met 7 mensen een wandeling gemaakt in de omgeving van de op de Ootmarsumse stuwwal gelegen Kuiperberg.

Na de provinciale weg overgestoken te zijn, liepen we langs hotel Wyllandrie naar erve Geerdink. Vervolgens zijn wij over smalle voetpaden richting Nutter gelopen. Vanaf de klootschietbaan loopt het voetpad over de waterscheiding tussen het Regge systeem in het westen en het Dinkel systeem in het oosten.

Het pad loopt hier langs een elzenhakhoutbosje waar de Polbeek begint die uiteindelijk in de Regge uitkomt.

Na de weg van Ootmarsum naar Vasse overgestoken te zijn, loopt het voetpad over de hooggelegen es op de Kersberg. Hier zagen we Kieviten en hoorden we Wulpen.

Kievit

Op berrmpaaltjes langs het pad zagen we verschillende soorten korstmossen waaronder het Eikenmos. Ook vonden we hier nog wat braakballen. Vanaf de Kersberg liepen we naar een wat lageregelegen dal waar de Vlasbeek ontspringt die uiteindelijk in de Dinkel uitkomt.

Langs het door het dal lopende beekje zagen we Dotterbloem, Bosbies en Bittere Veldkers.

Om wat uit de wind te blijven, hebben wij in het dal onze koffiepauze gehouden. Hier werden we verrast door een laag overvliegende helikopter die vanaf een nabijgelegen boerderij vertrokken was.

Na de koffiepauze zijn we over een langs het dal lopend voetpad richting Ootmarsum gelopen. Onderweg kwamen we langs twee zijdalen van de Vlasbeek te weten erosiedal 't Ribbert met een wat verruigde hooilandvegetatie en erosiedal Hams dat met elzenhakhoutbos begroeid is.

Naast een houtwal langs 't Ribbert lagen 4 reeën te rusten. In Ootmarsum zelf zijn we langs Engels tuin en 't Appellaantje naar het dal van de Molenbeek gelopen die aan de voet van de Kuiperberg ontspringt.

Door de beschutte ligging en de zon die erbij gekomen was, was het hier een stuk behaaglijker dan bij de start van de excursie. Stroomopwaarts lopend kwamen we eerst langs het Paltheweideke met Kleine watereppe en bloeiende Bosanemoon en Dotterbloem.

Gewone dotterbloem

Wat meer bovenstreams kwamen we in een bos met een grote groeiplaats van Paarbladig goudveil. Het was hier wel zaak om niet te ver in de drassige bodem weg te zakken. Daarna was het de hoogste tijd om weer terug te lopen naar de parkeerplaats op de Kuiperberg.

Op de soortenlijst zijn ook de een week eerder bij de verkenning van het gebied waargenomen soorten opgenomen. Ook de tijdens de excursie door Wytze Boersma waargenomen plantensoorten zijn in de lijst verwerkt.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Buizerd
Ekster	Fazant
Gaai	Groene Specht
Holenduif	Houtduif
Huismus	Kauw
Kievit	Koolmees
Merel	Roek

Roodborst
 Turkse Tortel
 Wulp
Planten & Mossen
 Beekpunge
 Boerenwormkruid
 Bosanemoon
 Bosveldkers
 Duizendblad
 Eikenmos
 Framboos
 Gele iis
 Gewone braam
 Gewone braam
 Gewone Dotterbloem
 Gewone paardenbloem
 Gewone vlier
 Gewoon robertskruid
 Groot hoefblad
 Grote ereprijs
 Harig wilgenroosje
 Hertshoornweegbree
 Hulst
 Kleine klaver
 Kleine veldkers
 Klimop
 Kruidende boterbloem
 Madeliefje
 Paarse dovenetel
 Reukeloze kamille
 Scherpe boterbloem
 Sleedoorn
 Speerdistel
 Straatgras
 Tweestijlige meidoorn
 Vingerhoedskruid
 Vroegeling
 Winterpostelein

Paddenstoelen

Echt Judasoor
 Gele Trilzwam

Overig

Boerenknoopje
 Konijn
 Ree

Insecten

Aardhommel
 Citroenvlinder
 Gewone Bostrechterspin
 Mospissebed

Spreeuw
 Vink
 Bijvoet
 Bonte gele dovenetel
 Bosbies
 Brede stekelvaren
 Eenstijlige Meidoorn
 Fluitenkruid
 Gelderse roos
 Gewone berenklaauw
 Gewone braam
 Gewone braam
 Gewone Kropaar
 Gewone smeerwortel
 Gewone vogelmelk
 Gewoon Speenkruid
 Grote brandnetel
 Grote vossenstaart
 Herderstasje
 Hondsdraf
 Kleefkruid
 Kleine ooievaarsbek
 Kleine watereppe
 Kluwenhoornbloem
 Maarts viooltje
 Paarbladig goudveil
 Penningkruid
 Ridderzuring
 Schijfkamille
 Smalle weegbree
 Stinkende gouwe
 Tuinjudaspenning
 Veldzuring
 Vogelmuur
 Wilde kamperfoelie
 Zevenblad

Eikentrilzwam
 Harslakzwam

Europese Haas
 Look-glanslak
 Spaanse Wegslak

Bossnelloper
 Gele Weidemier
 Gewone Zakdrager
 Slakkenaaskever

Verslag excursie: Hertme

Datum : Zondag 24 maart 2024
Thema : Landschap
Deelnemers : 6
Leiding : Wytze Boersma
Weer : Regen/bewolkt

Omdat de weersverwachting niet al te best was heb ik, voor vertrek uit huis de buienradar nog even gecheckt. Er werden wel een paar buitjes verwacht, maar och dat hebben we wel vaker gezien. Hopelijk valt het mee.

We gingen vol goede moed op stap. Eerst was het nog droog maar later een behoorlijke bui met een harde wind. Niet aangenaam! Bij een kruising was er nog een mogelijkheid om terug te gaan naar de auto's. Het grootste deel van de deelnemers heeft hiervan geen gebruik van gemaakt. Ondertussen hadden we Groot hoefblad, bloeiende Veldbies en Lidrus gezien. Hierna stevig doorlopen en hopen dat het droog wordt.

Bij Hertme komen verschillende beken bij elkaar. Zo komen de Gammelkerbeek en de Deurningerbeek bij Hertme samen. Uiteindelijk gaan ze naar de Loolee bij Almelo. Dit bekensysteem voert z.g. natuurlijk water dat van de stuwwal komt.

De excursie ging verder langs de oever van de Bornsebeek, die (gezuiverd) stadswater afvoert. Op de oever stond de Pinksterbloem te bloeien.

Pinksterbloem

Even verderop zagen we raapzaad met zijn gele bloemen in bloei staan. Samen met de bloeiende sleedoorn was dit een teken dat het voorjaar er aan komt.

Bij de beelden van de middeleeuwse ridders van het kasteel Weleveld hebben we koffiegedronken. Ondertussen zagen we nog een Zilverreiger opvliegen. Gelukkig werd het droog.

Na de koffie gingen we verder. Even werd stilgestaan bij een bloeiende Haagbeuk en Hop. Via een pad langs een weiland kwamen we in een droog bosje. Daar zagen we het krentenboompje voorzichtig in bloei komen. Ook werd een merkwaardige waarneming gedaan.

Paarbladig goudveil

Op een liggende boomstam lag een huid van een dode egel. De vraag werd gesteld: hoe komt dit daar. Door een beest of een vogel of op een andere manier. Niemand had een plausibel antwoord, het blijft een raadsel. Hierna terug naar Hertme. Ondertussen zagen we nog Dalkruid. Al met al een aardige excursie, jammer dat de regenbuien het onaangenaam maakte.

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver	Blauwe Reiger
Boomklever	Gaai
Groene Specht	Grote Zilverreiger
Heggenmus	Hop
Houtduif	Huismus
Koolmees	Meerkoet
Merel	Ooievaar
Roodborst	Soepgans
Spreeuw	Tjiftjaf
Vink	Wilde Eend
Winterkoning	Zwarte Kraai

Planten & Mossen

Amerikaans krentenboompje	Amerikaanse vogelkers
Bermzuring	Bijvoet
Blauwe bosbes	Boerenwormkruid
Bonte gele dovenetel	Bosanemoon
Brede stekelvaren	Dagkoekoeksbloem
Dalkruid	Duizendblad
Eenstijlige Meidoorn	Fluitenkruid
Framboos	Geel nagelkruid
Gewone berenklaauw	Gewone Brem
Gewone paardenbloem	Gewone salomonszegel
Gewone smeerwortel	Gewone veldbies
Gewone vlier	Gewoon biggenkruid
Gewoon robertskruid	Gewoon sneeuwkllokje
Gewoon Speenkruid	Grauwe wilg
Groot hoefblad	Grote brandnetel
Grote vossenstaart	Haagbeuk
Hazelaar	Heermoes
Hondsdrif	Hulst
Kleefkruid	Kleine ooievaarsbek
Kleine veldkers	Klimop
Klimopereprijs	Lidrus
Look-zonder-look	Madeliefje
Paarse dovenetel	Pinksterbloem
Pitrus	Raapzaad
Rankende helmbloem	Ridderzuring
Schapenzuring	Sleedoorn
Smalle weegbree	Stinkende gouwe
Straatgras	Taxus
Tengere rus	Tuinjudaspenning
Tweestijlige meidoorn	Veldzuring
Wilde kamperfoelie	Wilde lijsterbes
Witte dovenetel	Wolfspoot
Zevenblad	Zoete kers

Paddenstoelen

Doolhofzwam	Zwarte Trilzwam
-------------	-----------------

Overig

Egel	Europese Haas
------	---------------

Verslag excursie: Diepenheimse Molenbeek

Datum	: Zaterdag 06 april 2024
Thema	: Voorjaarsflora en -fauna
Deelnemers	: 6
Leiding	: Harry de Jong
Weer	: Zon

We vertrokken met 6 personen vanaf de parkeerplaats bij de Watermolen Den Haller. Dat hoorden we onder andere de Zwartkop uit volle borst zingen.

Hier hoorden we ook de Kleine bonte specht roffelen. Het roffelen duurt 1.5 tot 2 seconden.

Het lijkt op het roffelen van de Grote bonte specht, maar dat duurt korter, 0.5 tot 1 seconde.

Langs het pad stond een Mispel, nog niet in bloei.

Wel in volle bloei stonden Amerikaans krentenboompje en Vogelkers.

We vervolgden onze weg langs de Diepenheimse Molenbeek. We werden begeleid door de zang van Merel, Winterkoning, Zwartkop en Zanglijster. En het lachen van de Groene specht.

Hier zagen we ook het eerste Oranjetipje. Citroenvlinder, Dagpauwoog en Bont zandoogje fladderden rond.

Oranjetipje

We kwamen langs een drassig veldje waarin eind mei en juni orchideeën bloeien.

In de bermen bloeide veel speenkruid en bosanemonen. Op sommige plekken massaal Lelietje-van-dalen en Dalkruid. Witte klaverzuring stond op het punt van bloeien.

Vervolgens kwamen we langs Kasteel Nijenhuis, een vroegere Havezate met een prachtige oprijlaan met aan weerszijden een dubbele bomenrij bestaande uit beuken.

Langs de andere kant van de Molenbeek liepen we terug. Hier staan veel oude bomen. Ideaal voor spechten, kauwtjes en spreeuwen gezien de vele holtes in de bomen.

Op een bankje langs de beek hebben we gepauzeerd met koffie.

Wat verderop stonden een flink aantal struiken van de Schijn-els (*Clethra alnifolia*), een soort die van nature in Noord-Amerika voorkomt.

Op het eind van de excursie liet een Middelste bonte specht zich goed zien.

Middelste bonte specht

Via de watermolen liepen we terug naar de parkeerplaats. Het was een mooie excursie op een prachtige, warme voorjaarsdag.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Boomklever
Boomkruiper	Buizerd
Gekraagde Roodstaart	Grauwe Gans
Groene Specht	Grote Bonte Specht
Holenduif	Houtduif
Huismus	Kauw
Kleine Bonte Specht	Koolmees
Meerkoet	Merel
Middelste Bonte Specht	Pimpelmees
Roodborst	Spreeuw
Tjiftjaf	Vink
Waterhoen	Wilde Eend
Winterkoning	Witte Kwikstaart
Zanglijster	Zwartkop

Planten & Mossen

Adelaarsvaren	Amerikaans krentenboompje
Bijvoet	Blauwe bosbes
Bleeksporig Bosviooltje	Bolle haarbraam
Bosanemoon	Bosbies
Bosveldkers	Dalkruid
Drienerfmuur	Fluitenkruid
Gele lis	Gele plomp
Gewone ereprijs	Gewone paardenbloem
Gewone reigersbek	Gewone veldbies
Gewone vlier	Gewone Vogelkers
Gewoon Speenkruid	Grote brandnetel
Grote lisdodde	Hazelaar
Hondsdrif	Klein Kruiskruid
Kleine veldkers	Klimop
Klimopereprijs	Kluwenhoornbloem
Knopig helmkruid	Kruipende boterbloem
Lelietje-van-dalen	Madeliefje
Mispel	Moeraszegge

Paarse dovenetel	Pinksterbloem
Pitrus	Ridderzuring
Riet	Sleedoorn
Veelbloemige veldbies	Veldzuring
Vogelmuur	Vroegeling
Wilde lijsterbes	Winterpostelein
Witte dovenetel	Zandraket
Zevenblad	

Paddenstoelen

Gedrongen Mollisia	Gele Korstzwam
Gewoon Elfenbankje	Waaiertje

Overig

Bruine Kikker	Grote Aardslak
---------------	----------------

Insecten

Akkerhommel	Bont Zandoogje
Boomblauwtje	Citroenvlinder
Dagpauwoog	Gewone Pendelvlieg
Gewone slijkvlieg	Groene Sluipvlieg
Klein Koolwitje	Kleine Rouwvlieg
Oranjetipje	Smaragdlangsprietmot
Zevenstippelig Lieveheersbeestje	

Verslag excursie: Ottershagen

Datum : Zondag 21 april 2024

Thema : Beleving Natuur

Deelnemers : 11

Leiding : Gerrit Haverkamp

Weer : Bewolkt

Na de zeer natte perioden van eind 2023 en begin 2024 was dat goed te zien aan de zandpaden naar de vogelkijkhut Ottershagen en aan het zandpad naar het inmiddels oude gesloten toegangshek bij de Bergvennen.

Diepe gaten vol water moesten getrotseerd worden. Bij de bergvennen is een nieuwe parkeerplaats gemaakt, gemakkelijk te bereiken via de Bergvennenweg.

Bij Ottershagen is het lust voor het oog om de grutto's en de Kieviten door de lucht te zien scheren en vooral de overvliegende kraaien met z'n allen weg te jagen.

Grutto

Een typisch Hollands dat op (te) veel plekken is verdwenen.

Opvallend was ook de dubbele blauwe stroomdraad rondom het gebied om predatoren te weren, en zo meer veiligheid te creëren voor de kwetsbare jonge kuikens.

Tegen elven zij we bij Ottershagen vertrokken voor het vervolg van de excursie naar de Bergvennen.

De laatste keer dat ik op de bergvennen ben geweest was in 2015 op 22 oktober.

Je kon toen nog bij de oevers komen, tegenwoordig is dat niet meer de bedoeling, want er is een afscheiding van liggende palen gemaakt op korte staande paaltjes om de oevers te beschermen i.v.m. recreatiedruk, vermoed ik.

Opvallend was ook de hoeveelheid gekapte Grove dennen, ongeveer 10 ha volgens Overijssels Landschap.

Ze zijn gekapt omdat ze veel water verdampen, veel meer dan loofbomen.

Gebiedseigen soorten loofbomen en struiken zoals Wilg, Lijsterbes en Vuilboom worden teruggeplant. Heidekoeien worden ingezet om te voorkomen dat het boomheideland dicht groeit.

Deze koeien kunnen heel goed leven in een minder voedselrijke vegetatie.

Hulst
Klein bronkruid
Klimopereprijs
Knopig helmkruid
Kruipende boterbloem
Look-zonder-look
Pijpenstrootje
Pitrus
Rood zwenkgras
Stomphoekig sterrenkroos
Tormentil
Veenbies
Vingerhoedskruid
Vogelmuur
Winterpostelein
Zachte berk

Paddenstoelen

Berkenzwam
Gewoon Elfenbankje
Kleinsporige Kogelzwam
Vergroeide Kogelzwam

Overig

Europese Haas

Insecten

Dagpauwoog
Klein Geaderd Witje

Jeneverbes
Klein kroos
Kluwenhoornbloem
Kraaihei
Lavendelhei
Paarse dovenetel
Pinksterbloem
Rode klaver
Schapenzuring
Struikhei
Veelbloemige veldbies
Veldzuring
Vlasbekje
Wilde kamperfoelie
Witte dovenetel
Zwarte zegge

Gerimpelde Korstzwam
Kleine kale inktzwam
Oranje Druppelzwam
Voorjaarspronkridder

Gevlekte schimmelkever
Klein Koolwitje

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver	Bergeend
Boerenwaluw	Boomkruiper
Boompieper	Buizerd
Dodaars	Fitis
Gele Kwikstaart	Grasmus
Graspieper	Grauwe Gans
Grote Bonte Specht	Grutto
Holenduif	Huismus
Kauw	Kievit
Koolmees	Kraanvogel
Krakeend	Kuifeend
Meerkoet	Merel
Nijlgans	Ooievaar
Pimpelmees	Rode Wouw
Roodborst	Roodborsttapuit
Slobeend	Tjiftjaf
Torenavalk	Tureluur
Vink	Witte Kwikstaart
Wulp	Zomertaling
Zwarte Kraai	Zwartkop

Planten & Mossen

Aalbes	Akkerhoornbloem
Amerikaanse vogelkers	Bonte gele dovenetel
Brede stekelvaren	Fluitenkruid
Geel nagelkruid	Gestreepte witbol
Gewone berenklauw	Gewone Brem
Gewone brunel	Gewone dophei
Gewone klit	Gewone reigersbek
Gewone vlier	Gewone Vuilboom
Gewone waternavel	Gewoon biggenkruid
Gewoon robertskruid	Gewoon robertskruid
Glad walstro	Grote muur
Grote vossenstaart	Hondsdrif

Dagpauwoog

Verslag excursie: Molterheurne

Datum : Zaterdag 04 mei 2024
Thema : Beekdalen en Voorjaarsflora
Deelnemers : 8
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Zon

Op 9 december 2023 heb ik het Flora Festival (voorheen Florondag) in Nijmegen bezocht. Eén van de lezingen op deze dag was die van Marcel Horsthuis over de ontwikkeling van Twentse bossen aan de hand van de monitoring van permanente kwadraten.

In deze lezing kwam onder meer de in de Molterheurne gelegen Loabult en Hanhof aan de orde. Reden voor ons om deze gebieden dit jaar weer eens te bezoeken.

De nabij De Lutte op de Oldenzaalse stuwwal gelegen loofbossen worden gekenmerkt door hun rijke flora.

Tijdens de excursie op een zonnige zaterdagmorgen zagen we onder meer Bosanemoon, Gele dovenetel, Boswederik, Bosgierstgras en Muskuskruid. In het bos op de Loabult zagen we ook een bloeiende Mispel met dorens op de takken.

Jan Zwienenberg wist ons te vertellen dat het dan om een wilde Mispel gaat.

Mispel

Of de Hangende zegge en Gevlekte aronskelk van nature op de Loabult voorkomen, werd door menigeen betwijfeld.

Door de bossen stromen de Bloemenbeek, Veldkersbeek en Kavikbeek. Hier zagen we Bittere veldkers en Dotterbloem. Bij de verkenning van het gebied heb ik ook Paarbladige goudveil gezien.

Wat de vogels betreft, waren de Sperwer en Vuurgoudhaan leuke waarnemingen. Met hulp van de app Merlin Bird werden de geluiden van deze vogels op naam gebracht.

Van het particuliere landgoed Hanhof is een fraaie oude kaart uit 1762 beschikbaar. Hieruit bleek dat het bos op het landgoed al een lange geschiedenis kent.

Op de terugweg hebben we nog genoten van het fraaie uitzicht richting Duitsland. De koeltorens van de buiten werking gestelde centrale bij Lingen waren duidelijk zichtbaar.

Van de lezing van Marcel Horsthuis is een opname gemaakt. Wie de lezing nog een keer terug wil zien verwijs ik naar het You Tube kanaal van Floron. Wat mij betreft zeker de moeite waard.

In bijgevoegde lijst met waarnemingen zijn ook de waarnemingen opgenomen van de verkenning van het gebied een week eerder.

Waargenomen soorten

Vogels

Boerenwaluw
Boomkruiper
Fazant
Grasmus
Kievit

Bonte Vliegenvanger
Buizerd
Gaai
Kauw
Merel

Sperwer
Zwartkop

Planten & Mossen

Aalbes
Bittere veldkers
Bosandoorn
Bosanemoon
Bosveldkers
Donkersporig bosviooltje
Gele dovenetel
Gevlekte aronskelk
Gewone es
Gewoon robertskruid
Groot heksenkruid
Grote muur
Hazelaar
Klein springzaad
Krimlinde
Kruisbes
Mispel
Paarbladig goudveil
Stinkende gouwe
Witte klavertzuring

Overig

Konijn

Insecten

Aardappelgalwesp
Blauwe goudtip
Bont Zandogje
Elzenhaantje
Gewone Meikever
Gewone Schorpioenvlieg
Gruuwe schildwants
Groene Schildwants
Klein Geaderd Witje
Lindehoortjesmijt
Schaakbordlieveheersbeestje
Tuindriestrep
Zestienstippelig lieveheersbeestje
Lieveheersbeestje
Zwart Soldaatje (Obscura)

Vuurgoudhaan

Akkervergeet-mij-nietje
Bleek Boomvorkje
Bosandoorn
Bosgierstgras
Boswederik
Geel nagelkruid
Gele lis
Gewone Dotterbloem
Gewone vogelmelk
Gewoon Speenkruid
Groot springzaad
Hangende zegge
IJle zegge
Knopig helmkruid
Kruipend zenegroen
Look-zonder-look
Muskuskruid
Pinksterbloem
Veelkleurig vergeet-mij-nietje

Akkerhommel
Bloedicade
Bronzen boszwartschild
Gewone beeksteenvlieg
Gewone Pendelvlieg
Gewone Snuitvlieg
Groen Zuringhaantje
Kelderpissebed
Kleine Beer
Rond griendhaantje
Schorsmarpissa
Voorjaarshooiwagen
Zevenstippelig
Zwarte Kogel

Bonte vliegenvanger

Nederlandse namen van cultuurplanten

In deze standaardlijst staan de voorkeursnamen en alternatieve namen van siergewassen, fruit, groenten, landbouwgewassen, paddenstoelen en tropische gewassen.

Ten opzichte van de eerste editie is er flinke uitbreiding van 6700 naar 10.000 namen.

Lijst is gratis te downloaden. Ga naar de site van NAK Tuinbouw. Daar staat die op de front-pagina.

[Nieuwe editie standaardlijst Nederlandse namen van cultuurplanten \(naktuinbouw.nl\)](https://naktuinbouw.nl)

Gebruik van de lijst bevordert de standaardisering van de Nederlandse namen.

Jan Zwienenberg en Gerrit Haverkamp

Stadsarboretum Klein Driene; terugblik en vooruitblik 2024

Bomenboekje

De verkoop loopt goed. De wijkvereniging heeft 100 exemplaren gekocht en bij de activiteiten worden steeds meerdere exemplaren verkocht. Ook komen er bestellingen van geïnteresseerden uit het gehele land.

Excursie KNNV Enschede op 23 maart

De afdeling Enschede was hier te gast. Met een groep van 9 personen (Enschede en Hengelo) hebben we wandeling door de wijk gemaakt. Hierbij was er niet alleen aandacht voor het groen maar ook voor de specifieke architectuur (stempels) van deze monumentale wederopbouwwijk.

Conclusie: boeiend en leerzaam om samen naar stedelijk groen te kijken. Er is heel veel te zien.

Lezing voor ouderensoos 'de Zonnehoek' op 16 april.

Voor deze lezing is er een nieuwe presentatie gemaakt. Er waren 15 ex-bewoners van deze wijk. Het was heel boeiend om samen met hun terug te kijken naar het ontstaan van de wijk.

Veel herkenning van plekken en een verbazing over het grote aantal verschillende bomen in hun wijk. De twee uur vlogen voorbij.

Afgesproken is dat we op 17 september samen rond het Dekkersveld gaan wandelen.

De nieuwe presentatie zit goed in elkaar en kan ook op andere plekken gebruikt worden.

Burendag Klein Driene 23 juni

De wijkvereniging organiseert op die een burendag met diverse activiteiten.

Een hiervan is een rondleiding door het arboretum.

Het exacte tijdstip is nog niet bekend.

Dit komt in een Nieuwsbrief.

Excursie op 3 juli vanuit het Denksportcentrum in Klein Driene

Tijdstip en thema komen ook in een Nieuwsbrief.

Gerrit Haverkamp en Jan Zwienenberg

Algemene Begraafplaats Hengelo

Wie heeft Algemene Begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat in Hengelo ontworpen?

Regelmatig bezoek ik deze mooie begraafplaats die in 1910 in gebruik is genomen. Op de gevel van het poortgebouw staat dat de bekende tuinarchitect Leonard Springer verantwoordelijk is voor het ontwerp. Dit staat ook in de brochure die ter gelegenheid van het 100 jarig bestaan is uitgegeven.

Aan verschillende mensen heb ik gevraagd naar achtergrondinformatie over het ontwerp van Springer. Dit leverde echter nooit concrete informatie op.

Vorig jaar kwam het weer ter sprake tijdens een bezoek aan de begraafplaats. De beheerder vertelde toen van een kopie van een handgeschreven verslag waarin een andere naam wordt genoemd.

Ik kreeg een kopie van de kopie en het werd de start van een speurtocht door archieven etc.

Het resultaat is een uitgebreid verslag waarin het gehele proces rond de totstandkoming staat. Het geeft een goed tijdsbeeld.

Ook de vraag rond Springer is beantwoord. De aanleg is van de heer B. Hoek uit Alkmaar, die L. Springer wel goed kende.

Het verslag is als pdf beschikbaar (J.H.zwienberg@ziggo.nl)

Over de uitbreidingen komt ook nog een verslag.

Verder ben ik nu samen met Gerrit Haverkamp bezig om een route samen te stellen langs de bomen uit de verschillende perioden van aanleg.

Jan Zwienenberg

Het Leverbloempje,

Eind april, begin mei hebben we deelgenomen aan een kampeervakantie van de AKC (Algemene Kampcommissie) naar Noord-Frankrijk. We kampeerden op een kleine camping bij Saint-Maurice-sous-les-Côtes.

In 2005, 2020 en 2024 is dit gebied ook bezocht. Als je de verslagen leest dan is er veel moois te zien. Het gaat niet alleen om de vogels, vlinders of insecten maar ook om de planten. Het gebied wordt dan ook aangeprezen als een orchideeën rijk gebied. Dit houdt in dat je er naast de orchideeën ook andere bijzondere planten kunt vinden.

Eén van die bijzondere planten is het Leverbloempjes, *Hepatica nobilis*. Het is een

onopvallend plantje met blauwe bloemen. In eerste instantie doen de bloemen denken aan een blauwe anemoon. Dat is niet zo gek. Want vroeger werd de plant dan ook *Anemone hepatica* genoemd. Het leverbloempje bloeit al vroeg, maart-april. Het blad, met zijn drie, even grote lobben vallen het meest op.

Het is een plantje van de beukenbossen met een kalkrijke bodem.

Het is een plantje van midden Europa.

In Nederland komt het Leverbloempje niet als wilde plant voor.

Wij hebben meerdere exemplaren, ook bloeiend gevonden.

Hierbij een aantal foto's.

Tekst en foto's Wytze Boersma

***Acer tataricum* subsp. *ginnala* – Amoer-esdoorn**

In Klein Driene staat een wooncomplex vlak naast de Koepelkerk. Voor en achter dit complex staan 7 bijzondere esdoorns.

Het natuurlijk areaal van deze esdoorn is China, Siberië, Noord-Korea en Japan. De belangrijkste verschillen met *Acer tataricum* subsp. *tataricum* (Tataarse esdoorn) zijn de gelobde bladeren (foto 1.) en de fraaie herfstkleur. Deze subsp. komt uit Oost-Europa, Kaukasus en Turkije.

Foto 1

De Amoer-esdoorn wordt vooral aangeplant vanwege de bijzondere herfstkleur die van geel tot oranje en roodpurper gaat. Minder bekend is de waarde voor insecten.

Arie Koster vermeldt in zijn boek *Planten Vademecum voor wilde bijen, vlinders & biodiversiteit in tuinen* dat 12 verschillende soorten solitaire bijen, honingbijen en hommels de bloemen bezoeken. Eind april vlogen op de esdoorns in Klein Driene veel honingbijen (zie foto 2.), die zowel pollen als nectar verzamelden.

Foto 2

De bloemen, opgaande pluimen, hebben een bijzondere samenstelling. In de pluimen zitten naast bloemen met meeldraden en een stamper ook puur mannelijke bloemen (zie foto 3.). Doel is bevordering van kruisbestuiving.

Een meerstammige boom of struik die best op meer plekken aangeplant mag worden.

Foto 3

Tekst en foto's Gerrit Haverkamp en Jan Zwieneberg, mei 2024

Look-zonder-look, *Alliaria petiolata*

Look-zonder-look is een merkwaardige plant. Het heeft wat en toch ook weer niet. De naam suggereert dat de plant iets heeft met uien, look zoals Daslook, Kraailook, Bieslook. Al deze soorten hebben een bol en dát heeft Look-zonder-look niet. Het is een plant uit de kruisbloemenfamilie, de Brassicaceae. De wetenschappelijke geslachtsnaam, *Alliaria* is afgeleid van Alliaceae, de Lookfamilie.

Look-zonder-look is gemakkelijk te herkennen aan de rechtopstaande stengel met hartvormig, bochtig getande bladeren. De onderste bladeren zijn niervormig, grof gekarteld en duidelijk gesteeld.

Dit laatste kenmerk vind je weer in de wetenschappelijk soortnaam, *petiolata*, dat gesteeld betekent.

Als je het blad tussen je vingers kneust dan ruikt het naar uien. Vandaar de Nederlandse naam Look-zonder-look, wel de geur van uien maar geen bol.

Blad

Zoals alle planten uit de kruisbloemenfamilie hebben de bloemen vier kelkbladen en vier kroonbladen. De groenachtige kelkbladen vallen vrij snel af. De witte kroonbladen, 4-6 mm lang zitten in een tros. De nectarklieren zitten aan de voet van de korte meeldraden. De vruchten, de hauwen zijn gesteeld en staan rechtop. De plant is één of twee jarig. In begin van de zomer sterft de plant.

Door de verlaging van de grondwaterstand is er een afname van de Pinsterbloemen. Het Oranjetipje legt tegenwoordig zijn eieren op Look-zonder-look.

Bloem

Tekst en foto's Wytze Boersma

Meetnet stikstof

Ik maak zo nu en dan een wandeling door het Natura 2000 gebied Haaksbergerveen. Op mijn wandeling van 8 januari 2024 kwam ik ook langs het daar opgestelde meetstation stikstof.

Vanaf 2005 meet het RIVM de ammoniakconcentraties in natuurgebieden. Een te hoge stikstofdepositie kan gevolgen hebben voor natuurgebieden. Dus een goede reden om metingen uit te voeren. Het meetstation bestaat uit een mast en een groene kast waarmee gemeten wordt hoeveel ammoniak en stikstofoxiden in het Haaksbergerveen terechtkomen. Het gaat dan zowel om de droge depositie van stikstof als het in regenwater opgeloste stikstof.

De metingen worden door het RIVM ook gebruikt om de rekenmodellen te controleren en te verbeteren.

Er staan ook meetstations in de Natura 2000 gebieden Springendal en Engbertdijkerven.

Ik heb een foto van het meetstation en een foto van het informatiebord bijgevoegd.

Ik raad mensen aan bij een volgende wandeling door het veen ook eens langs het meetstation te lopen.

Het station staat langs de Stratersdijk in de nabijheid van de parkeerplaats Siberië aan de Wennewickweg.

Bert Oude Egbrink

Dagpauwoog

Op een mooie voorjaarsdag met veel zon kwam ik op mijn zolder.

Bij het raam zaten 4 Dagpauwogen die naar buiten wilden. Ik heb het raam opengezet om de vlinder de vrijheid te geven.

Deze vlinders hadden, zonder dat ik het wist de winter doorgebracht op de zolder.

Maar wat ik ook zag waren drie dode vlinders die op de vloer lagen. Deze hebben de winter niet overleefd.

Gelukkig kunnen de overlevenden weer zorgen voor nakomelingen.

Wytze Boersma

Aziatisch lieveheersbeestje

Op 21 februari 2024 heb ik een bezoek gebracht aan het Haaksbergerveen. Tijdens de wandeling heb ik hier en daar ook onder loszittende schors gekeken. Nabij de parkeerplaats aan de Wennewickweg zag ik onder de schors van een dode tak van een Zomereik vijf overwinterende Aziatische lieveheersbeestjes.

Het leuke aan deze waarneming was het feit dat ik tegelijkertijd vier verschillende kleurvarianten van deze soort zag.

Het Aziatisch lieveheersbeestje komt oorspronkelijk uit China en Japan.

Het kevertje werd begin negentiger jaren als biologische bestrijding van bladluizen ingevoerd in Frankrijk en vanaf 1996 ook in Nederland.

Er zijn in Europa zeven genetisch bepaalde basisvormen van kleurvarianten te onderscheiden waarbij sommige varianten onder invloed van de temperatuur er zelf

ook weer verschillend uit kunnen zien.

Inmiddels wordt de invoering van deze soort als een vergissing gezien aangezien de Aziatische soort de inheemse Europese lieveheersbeestjes verdringt.

Maar het blijft een fraaie soort om te zien. Ik heb een foto van mijn waarneming bijgevoegd.

Bert Oude Egbrink

Stuifmeelkegels

Op een wandeling in Twickel zag ik op een spar rode kegels zitten. Door goed te kijken zag ik dat het stuifmeelkegels waren. Deze stonden op het punt om het stuifmeel te verspreiden. Toen ik ertegen aantikte zag ik een hele wolk van geel stuifmeel. Even later zag ik een gele waas van stuifmeel op een plas liggen.

Wytze Boersma

In memoriam, Henri Ludwig – Meijers

Eind maart 2024 is ons lid Henri Ludwig – Meijers overleden. Zij is 92 jaar oud geworden. Na het overlijden van haar man Paul is ze verhuisd naar het woon- en zorgcentrum Het Woolde.

Henri was een actief lid, die vele jaren natuurhistorisch secretaris en excursieleider is geweest.

Ze had een brede natuurkennis maar haar voorkeur ging uit naar paddenstoelen, mossen en planten. Ze was lid van de paddenstoelenwerkgroep en kocht op latere leeftijd nog een microscoop om ook de noodzakelijke details voor een goede determinatie te bestuderen. Jarenlang had ze een vaste route in het Weusthagbos om daar de paddenstoelen te inventariseren. Terloops werden ook de planten en vogels meegenomen. Leden die actief waren in het Weusthag kregen dan een lijstje met gevonden plantensoorten of vogels.

Alle vondsten legde ze schriftelijk vast. Vaak waren deze voorzien van korte beschrijvingen van de details, die van belang waren voor de determinatie.

Henri en goed determineren zijn een eenheid. Als ze twijfels had over een determinatie tijdens een excursie ging de plant mee naar huis om deze daar nog eens goed te bekijken. Desnoods ging ze samen met Paul terug naar vindplaats om nog een plant op te halen. Zo heeft zij aan het Kanaal Almelo-Nordhorn de zeldzame gelobde maanvaren gevonden.

Op de lijst van bijzondere vondsten mag ook het goudklauwtjesmos niet ontbreken. Dit zeldzame mos vond ze tijdens het onderzoeksproject van KNNV Hengelo-Oldenzaal op de Bentelerheide.

Henri legde veel vast. Een deel van haar archief als natuurhistorisch secretaris en excursieleider heeft ze aan de huidige natuurhistorisch secretaris (Bert Oude Egbrink) gegeven.

In het archief zat voor hem de volgende leuke herinnering:

“Een tijd geleden heb ik van Henri Ludwig enkele mappen ontvangen met aantekeningen, kopieën folders en krantenknipsels van excursiegebieden. Zij had deze verzameld in haar functie als secretaris van de excursiecommissie. In één van de mappen zat ook materiaal van het Bentheimerwald, één van mijn favoriete excursiegebieden. In de aantekeningen bij de excursie van 9 mei 1987 las ik tot mijn verbazing bij de deelnemers ook mijn naam. Henri schreef over mij “jong (ik was toen 29 jaar), ging eerste keer mee en woont in Klein Driene”. Ik was zelf al vergeten wanneer ik voor de eerste keer met een excursie van de afdeling Hengelo-Oldenzaal meegegaan ben. Het was volgens het verslag in de Onder de Loep van augustus 1987 een geslaagde excursie met 12 deelnemers en zonnig weer. De bij oudere leden bekende natuurkenner Rudolf Luiken had de leiding. Het is mij blijikbaar ook goed bevallen want ik ben nog steeds lid van de afdeling.”

Haar natuurkennis zette Henri in bij de schoolwandelingen van het IVN en bij de totstandkoming van de Heemtuin. Hier was vooral haar kennis over de groeiplaatsen van de planten heel waardevol.

Ook de laatste jaren genoot ze nog steeds van Onder de Loep. Voor haar een bron van herinneringen aan een actief leven als natuurkenner, die altijd bereid was om haar grote kennis te delen. Hiervoor onze grote dank!

Bert Oude Egbrink en Jan Zwienenberg

Henri, tweede van rechts, tijdens de KNNV excursie naar het Haagse Bos op 18 oktober 2008

Agenda 2024

Excursies	
Datum	Locatie
Zaterdag 17 februari	Frisse neuzen wandeling Oele
Zondag 10 maart	Kuiperberg, Ootmarsum
Zaterdag 23 maart	Arboretum Klein Driene, Hengelo
Zondag 24 maart	Hertme
Zaterdag 06 april	Diepenheimse Molenbeek, Diepenheim
Zondag 21 april	Ottershagen & Bergvennen, Lattrop
Zaterdag 04 mei	Molterheurne, De Lutte
Zondag 26 mei	Publieksexcursie, Slangenbeek Hengelo
Zondag 09 juni	Wierdense Veld, Nijverdal
Zaterdag 22 juni	Eerder Achterbroek, Den Ham
Zondag 07 juli	De Doorbraak, Bornerbroek
Zaterdag 27 juli	Manderheide, Mander
Zaterdag 17 augustus	Noetselerberg, Nijverdal
Zondag 08 september	Zonnebeek, Enschede
Zondag 22 september	Herikerberg, Markelo
Zondag 06 oktober	Weldam/Wegdam, Diepenheim
Zondag 20 oktober	Paddenstoelen
Zaterdag 02 november	Slotexcursie op Singraven

Zie de website voor de laatste en meer informatie: hengelo-oldenzaal.knnv.nl